

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr Zdeňka Valenty a soudců JUDr Aleny Lustigové a JUDr Blanky Benešové v právní věci žalobce: Královská kanonie premonstrátů na Strahově se sídlem v Praze 1, Strahovské nádvoří 1/132, proti žalovanému: Česká republika, za kterou v řízení jednal Pozemkový fond České republiky se sídlem v Praze 1, Ve Smečkách 33, za účasti vedlejšího účastníka na straně žalované ing. J. K., nar. [redacted], bytem [redacted], zastoupeného JUDr Milanem Kocourkem, advokátem v Praze 1, Václavské nám. 56, o určení vlastnictví k pozemkům, o odvolání žalovaného proti rozsudku Okresního soudu Praha - západ ze dne 2.2.1999, č.j. 6 C 1537/98-113, takto:

Rozsudek soudu 1.st. se potvrzuje.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Proti tomuto rozsudku se přípouští dovolání.

O d ů v o d n ě n í :

Shora označeným rozsudkem soud 1.st. určil, že žalobce je vlastníkem pozemků č. kat. [redacted] (o výměře 289 220 m²) a č. kat. [redacted] (o výměře 322 062 m²) v kat. úz. [redacted]. Žalovanému bylo uloženo nahradit žalobci náklady řízení částkou 2.000,- Kč.

Své věcné rozhodnutí soud 1.st. odůvodnil v podstatě tím, že k přechodu pozemků na stát (na základě zákonů č. 215/1919 Sb. a č. 142/1947 Sb.) nedošlo,

neboť nebylo vydáno žádné správní rozhodnutí, jímž by stát vyjádřil vůli pozemky právně převzít, a nebyla také provedena tzv. intabulace, kterou vyžadoval tehdy platný občanský zákoník. Neexistoval ani řádný právní titul, dle něhož by stát získal vlastnictví po datu 1.1.1951, od kterého se již intabulace nevyžadovala (obč. zákoník č. 141/1950 Sb., popř. i č. 40/1964 Sb.). Soud 1.st. dále vyjádřil názor, že nároky žalobce nemohl posuzovat podle zákona č. 229/1991 Sb., neboť tento zvláštní zákon restituci církevního majetku neřeší. Předpisy, na které zákon odkazuje, dosud vydány nebyly, a proto není vyloučeno, aby se žalobce domáhal svých nároků podle obecného předpisu.

Proti rozsudku soudu 1.st. podal žalovaný v zákonné lhůtě odvolání. Namítal, že u majetku žalobce byla provedena revize první pozemkové reformy a na základě rozhodnutí ministerstva zemědělství ze dne 26.1.1948, č.j. 6365/48-XI/R-IL 786/1-8, bylo dne 30.1.1948 poznamenáno v pozemkové knize, že ministerstvo zamýšlí majetek převzít, že majetek je předmětem revize a že žalobci byla dána výpověď z hospodaření k 1.3.1948. K převzetí majetku státem došlo dle protokolu o převzetí dne 24.3.1948; v protokolu je výslovně uvedeno, že vlastník pozemků nemá námitek. Majetek byl pak odevzdán přidělci, tzn. Státním lesům a statkům. Podle názoru žalovaného zákon č. 142/1947 Sb. výslovně ukládal pouze provést revizi a vydat rozhodnutí o jejím výsledku. Toto rozhodnutí vydáno bylo. Povinnost vydat další rozhodnutí o převzetí majetku, jak se o tom mluví v napadeném rozsudku, ze zákona nevyplyvá. I kdyby pak převzetí nebylo zapsáno v pozemkových knihách, došlo by k přechodu vlastnictví dnem účinnosti zákona č. 141/1950 Sb. Soud 1.st. dále bezdůvodně pominul ust. § 32 odst.2 zák. č. 229/1991 Sb., dle něhož se za okamžik přechodu na stát považuje den faktického převzetí nemovitosti státem nebo jinou právníckou osobou. Toto ustanovení se vztahuje na všechny nemovitosti v působnosti zákona, tedy i na předmětné zemědělské pozemky. Nesprávný je i názor soudu, že nároky žalobce lze posoudit podle obecných předpisů. Jestliže zvláštní zákon č. 229/1991 Sb. vyloučil církve, řády a kongregace z okruhu oprávněných osob, nelze obecné předpisy použít. Ze všech těchto důvodů by rozsudek soudu 1.st. měl být změněn tak, že žaloba by byla zamítnuta. Pro případ potvrzení rozsudku žalovaný požadoval, aby bylo připsáno dovolání.

Žalobce ve svém vyjádření navrhl, aby rozsudek soudu 1.st. byl potvrzen. Předně uvedl, že zákon č. 229/1991 Sb. je zvláštním zákonem upravujícím uzavřenou látku, a lze jej použít jen na vztahy jím upravené (§ 1 zákona). Jinak jeho ustanovení aplikovat nelze, takže nejde-li o věc jím upravenou, zákon se jednoduše nepoužije. Možnost aplikace obecných právních předpisů se pak v právní literatuře i v judikatuře běžně uznává. Nesprávnost dalšího názoru odvolatele, totiž že poznámka zamýšleného převzetí způsobuje již přímo přechod vlastnictví na stát, byla rovněž vyvrácena v právní literatuře i v judikatuře z doby po roce 1919. Rozhodující tu bylo teprve samotné převzetí, které se

muselo stát vykonatelným výrokem správního úřadu. Toto rozhodnutí pak znamenalo vklad vlastnictví pro stát. I po účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., který již nevyžadoval vklad do veřejných knih, stále zbylo z předpokladů pro vznik vlastnictví státu zmíněné úřední rozhodnutí.

V průběhu odvolacího řízení vstoupil do sporu (na straně žalovaného) vedlejší účastník. Uvedl, že se považuje za vlastníka předmětných pozemků, neboť je nabyt smlouvou uzavřenou s žalovaným dne 3.4.1998. K věci se také podrobně písemně vyjádřil. Ve vyjádření především dovozoval nesprávnost závěrů soudu 1.st. v souvislosti s právním významem poznámky zamýšleného převzetí majetku v pozemkových knihách. Poukazoval na ust. § 9, § 26 zák. č. 329/1920 Sb., z nichž dle jeho mínění vyplývá, že zmíněná poznámka vede již přímo k přechodu vlastnictví na stát; rozhodující význam pak má ve smyslu ust. § 1 vyhl. č. 1447/1948 Úředního listu výpověď z hospodaření. K přechodu předmětných pozemků na stát došlo dle jeho názoru ke dni 30.1.1948, proto také nemůže být použito tzv. blokační ustanovení (§ 29) zákona č. 229/1991. Vzhledem k tomu vedlejší účastník žádal, aby rozsudek soudu 1.st. byl změněn tak, že by žaloba byla zamítnuta, čímž by bylo současně uznáno jeho vlastnictví k pozemkům.

Žalovaný pak ještě doplnil své předchozí vyjádření. Kromě argumentů v něm obsažených dále namítal, že stát, resp. přídělce pozemků Státní lesy a statky, jakož i jeho právní nástupci, splnili již za platnosti zákona č. 141/1950 Sb. podmínky vydržení, neboť s pozemky vždy nakládali v dobré víře, že jejich vlastníkem je stát. Žalobce v minulosti k pozemkům ani žádná práva neuplatňoval.

Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu 1.st. a dospěl k závěru, že odvolání není opodstatněné.

Nutno předeslat, že po skutkové stránce vycházel odvolací soud z důkazů provedených soudem 1.st., ohledně jejichž obsahu se odkazuje na odůvodnění napadeného rozsudku. Skutkový stav věci nebylo třeba dále doplňovat; ostatně strany to ani nežádaly.

Zní-li žaloba na určení vlastnického práva, musí se soud v první řadě zabývat tím, zda je na tomto určení naléhavý právní zájem (§ 80 písm.c o.s.ř.). Soud 1.st. tuto otázku vyřešil kladně, přičemž poukázal na nejistotu právního postavení žalobce v případě, že by skutečně byl vlastníkem, ale v katastru nemovitostí by bylo zapsáno vlastnictví jiného subjektu. Odvolací soud se s názorem soudu 1.st. celkem ztotožňuje a dodává, že i když by žalobce teoreticky patrně mohl žalovat na vyklizení pozemků podle § 80 písm.b o.s.ř. (srov. k tomu R 17/72), má v dané věci určovací žaloba své nesporné přednosti. S ohledem na

zjištěný skutkový stav (např. tvrzená práva vedlejšího účastníka) lze totiž očekávat, že se základní otázkou, kdo je vlastníkem, bude spojena řada jiných právních vztahů, které by mohly vést ke vzniku dalších soudních sporů. Z tohoto pohledu rozhodnutí o určovací žalobě vytváří pevný právní základ, od kterého se jakékoliv navazující právní vztahy mohou odvíjet, čímž lze případným dalším sporům do značné míry předejít.

Odvolací soud souhlasí i s názorem soudu 1.st., pokud jde o věcnou legitimaci účastníků. V tomto ohledu stačí odkázat na správné odůvodnění rozsudku, aniž by bylo zapotřebí problematiku dále rozvádět. Lze snad jen dodat, že pokud až doposud jednal za stát Pozemkový fond České republiky, ob stojí tento stav podle mínění odvolacího soudu i z hlediska nové úpravy platné od 1.1.2001 (srov. ust. § 21a odst.1 o.s.ř. ve znění zák. č. 30/2000, dále i ust. § 3 odst.1, § 7 odst.1 zákona č. 219/2000 Sb.).

V řízení bylo bezpečně prokázáno, že žalobce byl původním vlastníkem pozemků. Na základě zákona č. 215/1919 Sb. pak byly pozemky zabrány státem a následnými rozhodnutími Státního pozemkového úřadu byly vlastníku ponechány, přičemž poznámka záboru byla ze zemských desek vymazána. Dne 30.1.1948 zde byla učiněna poznámka, že jde o majetek, který je předmětem revize podle zákona č. 142/1947 Sb. a že ministerstvo zemědělství majetek zamýšlí převzít.

Soud 1.st. pak v rozsudku vysvětluje, jakým právním režimem se měl řídit případný přechod vlastnictví na stát podle předpisů o pozemkové reformě a její revizi. Dovozuje, že tu jako obecný předpis platil obecný zákoník občanský z roku 1811 a že zvláštní předpisy o pozemkové reformě se ohledně případného přechodu majetku na stát od něho nemohly odchylovat. Dle zmíněného občanského zákoníku bylo třeba k přechodu vlastnictví vyjádřit vůli státu převzít majetek, což se muselo stát řádným správním rozhodnutím, nikoliv faktickým převzetím, přičemž poznámka zamýšleného převzetí v pozemkových knihách rovněž neměla za následek přechod vlastnictví a její význam byl pouze informativní. Soud 1.st. posléze uzavírá, že k vydání rozhodnutí o převzetí pozemků státem nedošlo (nebylo to prokázáno), že stát tedy před rokem 1950 vlastnictví nenabyl a že jej ze stejného důvodu nemohl nabýt ani po vydání občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., tzn. po datu 1.1.1950. V této souvislosti soud 1.st. zmiňuje příslušná ustanovení právních předpisů, která se podle jeho názoru na věc vztahují.

Odvolací soud se s tímto právním posouzením, jak bylo stručně zopakováno, zcela a bez jakýchkoliv výhrad ztotožňuje, přičemž v podrobnostech poukazuje i na důvody rozsudku. Nutno dodat, že právní názor soudu 1.st. zjevně vychází z právní literatury, konkrétně z článku JUDr Milana Kindla

Poznámky k pozemkové reformě, uveřejněného v časopisu Právník č. 1/1995 na str. 12 a násl. Rovněž závěry tohoto článku, na které se odkazuje, odvolací soud plně přejímá jako svůj vlastní právní názor.

Nutno uvést, že právní námitky obsažené v podáních žalovaného a vedlejšího účastníka, rovněž vycházejí z právní literatury a přejímají závěry vyslovené v článku mgr. Petra Baudyše publikovaného v časopise Ad notam č. 3/1999 pod názvem Provádění knihovního pořádku a poznámka zamýšleného převzetí. Zde se, stručně řečeno, autor kloní k názoru, že poznámka zamýšleného převzetí již sama o sobě ponechává vlastníku jen holé vlastnictví bez možnosti výkonu práv, které jsou s ním spojeny, a že pro okamžik přechodu vlastnictví na stát je rozhodující výpověď z hospodaření, případně faktické převzetí držby.

S touto koncepcí nelze souhlasit především proto, že právní řád platný před rokem 1950 se vyznačoval zřetelnou tendencí vlastnictví chránit (jako jeden z pilířů, na nichž je postavena společnost), a zásahy do něho, případně dokonce jeho odnětí, umožňoval jen v případech přesně stanovených a postupem přesně upraveným. Připustit tedy možnost, že by někdo mohl nabýt vlastnictví faktickým uchopením věci, znamená odchýlit se od základních zásad kulturního právního řádu.

Odvolací soud plně souhlasí i se závěrem soudu 1.st., že při nedostatku úpravy, která by řešila restituci církevního majetku, lze nárok žalobce posuzovat podle obecných právních předpisů. Stejně tak je odvolací soud shodně se soudem 1.st. toho mínění, že zákon č. 229/1991 Sb. na věc nedopadá, neboť úprava restitučních nároků církví je v ust. § 29 odsunuta do doby vydání zvláštních zákonů. Nelze tedy použít ani ust. § 32 odst.2 zákona, které zcela zřetelně vymezuje okamžik přechodu vlastnictví na stát jen pro účely tohoto zákona (v souvislosti s jeho ust. § 6 odst.1 písm.b) a nikoliv obecně.

Lze uzavřít, že stát nikdy předmětné pozemky nenabyl postupem podle předpisů o pozemkových reformách. Žalobce samozřejmě nemohl pozbýt svého vlastnictví ani tím, že pozemky koupil vedlejší účastník. Podle zásady „nemo plus iuris transferre potest quam ipse habet“ a podle ust. § 39 obč. zák. je smlouva ze dne 3.4.1998 absolutně neplatná.

Pokud žalovaný v samém závěru řízení argumentoval vydržením, lze tuto námitku rovněž označit za zcela nedůvodnou. Jestliže úředníci, kteří se v rozhodující době záležitostí zabývali, nedodrželi předepsaný zákonný postup a sami způsobili vady, pro které nedošlo k přechodu vlastnictví, pak stát, u něhož je nutno předpokládat znalost vlastních zákonů („iura novit curia“), nikdy nemohl být v tzv. dobré víře, která byla předpokladem vydržení podle všech občanských zákoníků platných na území bývalého Československa. Užívání pozemků

Státními lesy a statky, případně jejich právními nástupci, je bez jakéhokoliv právního významu, neboť tyto organizace neužívaly pozemky jako své, nýbrž jako majetek státu.

Z těchto důvodů odvolací soud podle § 219 o.s.ř. napadený rozsudek potvrdil, a to i ve výroku o nákladech řízení, ohledně něhož se odkazuje na správné odůvodnění rozsudku.

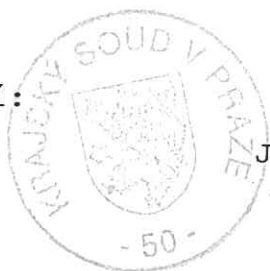
Žalobce by podle § 142 odst.1, § 224 odst.1 o.s.ř. měl nárok na náhradu nákladů odvolacího řízení. Tohoto práva se však vzdal, proto odvolací soud rozhodl tak, jak je uvedeno v druhém odstavci výroku tohoto rozsudku (§ 151 odst.1 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustné další odvolání.

Ve smyslu ust. § 239 odst.1 o.s.ř. však odvolací soud připustil proti svému rozsudku dovolání. Otázku zásadního právního významu, pro kterou tak učinil, spatřoval v určení způsobu, jakým mohlo dojít k přechodu vlastnictví na stát podle zákonů o pozemkové reformě, její revizi a navazujících právních předpisů, a dále v určení, ke kterému okamžiku mohlo vlastnictví takto přejít.

V Praze dne 24.1.2001

Za správnost vyhotovení:
Fabiánová

Předseda senátu:
JUDr. Zdeněk Valenta, v.r.